

7. Сухомлинський В.А. Антологія гуманної педагогіки. – М., 1997.

Анотація
Н.В.Лысенко

Современное дошкольное образование Украины: поликультурное пространство этнопедагогического образования детей

В статье проанализировано содержание этнопедагогического образования детей в поликультурном пространстве современного общества как залог воспитания толерантности. Автор описывает актуальные подходы к такому образованию в условиях реформирования дошкольного образования в Украине. Указанные задания для детских садов целенаправлены на достижение актуальной цели – сформировать из каждого ребенка настоящего Человека XXI века. Его нравственный императив должен достигать своими истоками сокровищницы этнокультуры, национальных и общечеловеческих ценностей.

Ключевые слова: этнокультура, род, родня, национальная культура, вариативный и инвариантный компонент дошкольного образования, этнопедагогика.

Summary
N.V.Lysenko

Modern Pre-School Education of Ukraine: Multicultural Space of Ethnopedagogical Education of Children

The article offers the analysis of the contents of children's ethnopedagogical education in multicultural aspect of the modern society as the basis of tolerant upbringing. The author describes the important approaches to such kind of education under the condition of reforming of education in Ukraine. The given tasks for kindergartens are directed to the aim achieving – to create a real personality of the XXI-st century out of a child. A personality's moral imperative has to take its beginning from the treasures of ethnoculture, national and personal values.

Key words: ethnocultural, generation, family, national culture, variable and non variable component of pre-school education, ethnopedagogy.

Дата надходження статті

„16” квітня 2008 р.

УДК 378.01+37.02(477)

В.Г.МАРЦИНЮК,
старший викладач
(м.Хмельницький)

НАВЧАЛЬНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ У ВНЗ США

Дана стаття розглядає основні моделі підготовки майбутніх менеджерів у вищих навчальних закладах США. Аналізуються основні методи і технології американської педагогіки вищої школи.

Ключові слова: кейс-метод, метод лекцій, самостійне навчання, модель навчання.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Розвиток професійної освіти займає сьогодні чи не найголовніше місце у працях сучасних педагогів. Навколо питання застосування навчальних методик і технологій у процесі підготовки майбутніх фахівців точиться багато суперечок. Науковці пропонують безліч варіантів створення навчальних моделей з використанням різноманітних методів, технологій, прийомів. Проте інколи доречним є звернути свій погляд на існуючі західні освітні моделі, в яких вже давно створені і успішно працюють ефективні педагогічні технології, спрямовані на формування творчого, обізнаного фахівця. Саме на аналізі існуючих технологій підготовки майбутніх менеджерів у вищій освіті США ми зосереджуємо увагу у цій статті, оскільки сьогодні багато педагогів прагнуть використовувати у своїй практиці методи та технології саме американської вищої школи.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... До проблеми вивчення досвіду американської вищої освіти зверталось багато дослідників. Їхні позиції є під час суперечливими, проте всі вони зазначають, що, незважаючи на недоліки американської вищої школи, у навчальних технологіях останньої є певне раціональне зерно, яке можна запозичити й українським педагогам. Серед таких науковців ми можемо назвати Т.Георгієву, Л.Гошарова, І.Гуревич, А.Джурицького, В.Єфремова, А.Іванову, Е.Короткова, З.Малькову, Н.Ничкало, І.Пасинкову, І.Пономарьова, Л.Супрунову та багатьох інших. У дослідженнях цих науковців міститься аналіз існуючих методів та технологій сучасної американської вищої школи. Проте не всі вони зазначають особливості підготовки майбутніх менеджерів у ВНЗ США. Саме на таких особливостях ми зосереджуємо увагу у цій статті.

Формулювання цілей статті... Метою статті є визначити основні особливості підготовки майбутніх менеджерів у ВНЗ США.

Виклад основного матеріалу... Цінність будь-яких технологій для освіти пропорційна потребам у них для розуміння освітніх цілей. Навчання повинно розвиватись навколо навчальних потреб, відповідаючи освітнім цілям та створюючи конкурентноспроможних фахівців. Проте на цьому етапі розвитку зусилля, покладені на дослідження технологій, знаходяться в залежності від рівня інвестицій у підтримуваний проект.

Упровадження нових технологій пов'язано з оновленням знань. Половина знань інженера-електрика чи спеціаліста з інформатики безнадійно застаріває за п'ять років. У розвинених країнах кожні п'ять років змінюється професійна діяльність чотирьох з п'яти працюючих. Перехід на нові технології потребує значних витрат, пов'язаних з оновленням знань. За деякими оцінками, до кінця нинішнього десятиліття не менше 400 тис. працівників на рік потребуватимуть перепідготовки. Витрати складатимуть до 10 тис. доларів на людину.

Не існує якоїсь однієї найкращої методики навчання, яка дала б змогу забезпечити найвищу ефективність управлінської діяльності. Узагальнення досвіду навчання маркетингу і менеджменту у провідних школах бізнесу світу дає змогу вирізнити такі альтернативні підходи до навчання маркетингу, менеджменту, фінансів та ін.:

- кейс-метод Гарвардської школи бізнесу;
- метод досліджень Чиказької школи бізнесу;
- навчання за допомогою практикуючих менеджерів в університеті штату Оклахома;
- каліфорнійський підхід до навчання.

Інші навчальні заклади або віддають перевагу одному з запропонованих методів, або ж комбінують зазначені підходи у різному співвідношенні для різних дисциплін і програм.

Викладачі, які створюють навчальні програми, повинні бути обізнані з технологіями та методами викладання для того, щоби інші викладачі (тьютори) могли використовувати їх у своїх навчальних курсах.

Вони повинні допомогти останнім вибрати технологію, що відповідає цілям їхніх занять. Вибір технології повинен відбуватися після того, як викладачі (тьютори) вирішать, що повинно бути охоплене у процесі навчання, тобто визначать зміст навчання.

Бюджет також необхідно враховувати у процесі вибору технології. Деякі технології можуть бути дорогими, як, наприклад, супутникові радіопередачі. Якщо викладач хоче організувати супутникову конференцію для трьох навчальних закладів в одному штаті, то це може бути менш дорога альтернатива супутниковій радіопередачі у повному масштабі. З іншого боку, може бути надзвичайно рентабельно проводити національну супутникову конференцію, яка може бути підключена до багатьох навчальних закладів країни.

Відносно нові технології, що можуть бути отримані через Інтернет, можуть скорочувати витрати. Цифрове відео, презентації у PowerPoint, чати, звукові чати є напрямком, яким йдуть багато університетів, тому що при цьому відпадає необхідність будувати такі технологічні інфраструктури, як, наприклад, організації та забезпечення проведення відео конференцій.

Модель навчання і вивчення залежить від концепції викладання того чи іншого викладача. Розумова модель викладача стосовно навчання впливає на підходи щодо проекту навчального середовища та типи використовуваних стратегій. Відома праця Сальйо, який досліджував, що індивідууми розуміють під навчанням, надає нам п'ять варіантів визначення навчання.

1. Навчання – кількісне збільшення у знаннях. Навчання – це набуття інформації.
2. Навчання як запам'ятовування. Навчання виступає як зберігання інформації, яка може бути відтворена.
3. Навчання як набуття фактів, навичок і методів, що можуть бути збереженими та використаними в міру необхідності.
4. Навчання як створення сенсу чи реферування значення. Навчання залучає (включає) відношення різних частин предмета між собою та реальним світом.
5. Навчання як інтерпретація та розуміння дійсності по-різному. Навчання включає розуміння світу шляхом реінтерпретації знань [3, 37-38].

Останні два моменти якісно відрізняються від двох попередніх. Розумова модель викладача, його розуміння навчання, буде впливати на підходи щодо проекту навчального середовища та типу стратегій, які використовуються.

Як видно, найбільш популярним у педагогічній діяльності американських професорів є кейс-метод. Його було започатковано у Гарвардській школі бізнесу доктором Копеландом ще у 1921 році, хоч активно він почав використовуватись у післявоєнний період. Цей метод приніс всесвітню славу Гарвардській школі бізнесу, яка останні 26 років 6 разів посідала перші місця у 13 проведених журналом „Бізнес-вік” обстеженнях. Метод дає можливість через колективну творчу дискусію на прикладі конкретної абсолютно правдивої ситуації, що містить у собі оригінальний практичний досвід, виробити у слухачів цілком конкретні практичні навички.

Метод досліджень Чиказької школи бізнесу, другої за віком, заснованої у 1898 році, ґрунтується на самостійних дослідженнях слухачами публікацій і діяльності корпорацій з певних питань, наступному обговоренні отриманих висновків і результатів, та на внесенні пропозицій щодо прийняття відповідних рішень у компаніях. Слухачам надається право не тільки самостійно обирати тему дослідження, а й наукового керівника, план опанування дисциплін у межах встановленої логіки навчання. Виконавши низку досліджень літератури і корпорацій з різних дисциплін, слухачі набувають навичок не лише консалтингової діяльності, а й вміння співпрацювати з різними працівниками компанії.

Підхід Оклахомського університету полягає у тому, щоби залучати до викладання не окремих тем, а цілих курсів менеджерів-практиків, які мають певний хист до педагогічної роботи і досвід викладацької діяльності. Річ у тім, що не завжди вистачає викладачів, здатних викладати дисципліни з урахуванням сучасних тенденцій розвитку бізнесу. Тому інтеграція теорії і практики тут здійснюється шляхом активного і продуманого суміщення викладацької роботи на засадах залучення управлінського персоналу провідних компаній, які закінчили, як правило, провідні школи бізнесу США і мають ступінь магістра ділової адміністрації.

Каліфорнійський підхід до навчання менеджменту і маркетингу ґрунтується переважно на підготовці фахівців у навчальних центрах в середині компаній, орієнтуючись, насамперед, на власний досвід фірм. Однак викладачі для таких центрів готуються централізовано в Оксфордському інституті (коледжі) менеджменту.

Заслуговує на увагу також і традиційний для нас метод лекції. Лекція в американському університеті ведеться у поєднанні з методом сократівської бесіди. Професор просто стоїть перед аудиторією і традиційно веде розмову із студентами. Цей метод використовується у більшості бізнес шкіл: Карнегі Мелон GSIA і Йельській Школі Менеджменту.

Прихильники методу лекції вказують, що кейси бізнес шкіл представляють реалістичну картину „реального світу” навчання за допомогою кейс-методу. Отже, вони доводять, що програми повинні дотримуватись їхніх традиційних перевірених методів навчання, теоретичних концепцій, які студенти зможуть застосовувати, коли вони приєднаються до робочої сили. Прихильники цього методу заявляють, що існують дуже незначні можливості для студентів отримати теоретичні та концептуальні знання та пояснення безпосередньо у діловому секторі.

Хоча читанню лекцій, як стверджує Глейтман, часто не надається належної уваги, проте виявляється, що цей вид роботи є надзвичайно тривалим методом навчання. Читання лекцій має свої переваги. Лекції є ефективним засобом передачі інформації, особливо коли багато або навпаки – небагато надрукованого доступного навчально-методичного забезпечення. Вони також дуже ефективно знаряддя передачі та формування позитивного інтересу до матеріалу, що викладається, або, як стверджує Херінг-Сміт, читання лекцій – найбільш звичний вибір викладачів-початківців [2, 123-127].

Є два важливі моменти, які застосовують американські педагоги під час підготовки до лекцій. По-перше, це кількість вербальної інформації, яка може бути ефективно вписана у зазначену тривалість часу. У середньому лектор вимовляє 140-160 слів за хвилину. Таким чином, допускаючи можливу необхідну варіацію в темпі викладання, приймаючи до уваги можливі запитання, що супроводжує хорошу лекцію, можна зробити висновок, що інформація, яка дається у 50 хвилинній лекції, займає не більше 10 друкованих сторінок.

Коли піднімають питання про використання методів навчання, більшість американських педагогів швидко визначає два головних типи: дискусія та лекція. Фактично, багато хто буде дискутувати, що це єдині два методи, інші просто є різновидами цих двох основних методів. Дебати про те, який метод є кращим, точаться щорічно в академічних колах і часто розподіляються по дисциплінах. Викладачі фізичних наук взагалі схильються більше до лекції, у той час, як ті, хто задіяний в галузях соціальних наук, – схильються більше до обговорення. Проте це питання насправді менш пов'язане з предметом навчання, ніж з метою, яку ставить перед собою викладач. Якщо перед викладачем стоїть мета забезпечити студента необхідною інформацією, то лекція буде найбільш ефективною. І навпаки, коли викладач зорієнтований на процес та зміну поведінки, то більш ефективною в цьому випадку буде дискусія.

Наступним методом, що застосовується в американських ВНЗ, є експериментальне навчання. Воно залучає застосування теорії до реального світу бізнес проблем. Прихильники цього підходу вважають, що це тренує студентів з основних положень менеджменту і надає безцінні навички діяльності в тій чи іншій компанії, де вони застосовуватимуть отримані знання.

Цікавим нововведенням у професійній освіті є застосування сучасних засобів зв'язку. Так, Технологічний інститут Іллінойсу в Чикаго протягом багатьох років пропонує оригінальну програму. Частина курсів з інженерної справи транслюється в радіусі 70 км протягом 14 годин на день. Майже три десятки компаній мають прийомні антени і організовують навчання свого персоналу. Після закінчення лекцій учні ставлять викладачам запитання по телефону. Згодом у цього інституту з'явилося чимало конкурентів. Зокрема, 33 університети, об'єднані Асоціацією з неперервної освіти інженерів, через

систему засобів передачі інформації (AMSEE), в Атланті з серпня 1985 р. передають через навколоремний супутник свої короткострокові курси і курси навчання для працюючих інженерів по шість годин на день. Електронна пошта дає змогу відсилати виконані роботи. Така освіта не оцінюється усталеними балами.

Національний Технічний університет (NTU) широко використовує для навчання телебачення. Телевізійна служба NTU розташована у Форт-Коллінзі (штат Колорадо). Цей університет співробітничав з університетами, що входять до складу AMSEE, і транслює курси академічної освіти, вивчення яких дає право на отримання залікових одиниць. Отож, будь-який інженер може отримати ступінь магістра, навчаючись через навколоремний супутник на своєму підприємстві, обираючи при цьому курси чи технологічного інституту в Джорджії, чи університету в Меріленді тощо. Більшість університетів у США пропонують для навчання відеокасети. Тільки каталог AMSEE нараховує 513 курсів на касетах від 28 університетів з різноманітних спеціальностей, у тому числі з робототехніки, програмування, штучного інтелекту.

Як навчальний засіб он-лайн технології самі по собі не покращать і не спричинять змін у навчанні. Лише добре спроектовані інструкції до використання он-лайн технологій покращують навчання. Навчальне он-лайн середовище має багато можливостей та потенціалу, щоби розширити вибір та існуючі можливості як для викладачів, так і для студентів. Проте ключ до динамічних умов для покращення навчання залежить від того, як ці можливості застосовуються викладачами та тими, хто навчається.

В основному он-лайн технологія використовується як технологія постачання разом з навчальним матеріалом, який використовується в інших навчальних методах (наприклад, модулі самостійного навчання (self-paced modules) або лекційний роздатковий матеріал).

Велика кількість американських педагогів проєктують он-лайн навчальні середовища. Необхідні аспекти включають навчальний, графічний дизайн та дизайн взаємодії. Щоби підтримувати спрямованість на навчання, корисним є розподіл між навчальним та структурним дизайном.

Навчальний дизайн фокусує увагу на підтримці концептуальної структури для досягнення навчальних планів. Такі структури включають метафоричне тренувальне оточення, навчання співпраці або навчання, яке базується на проблемі.

Структурний дизайн фокусує увагу на дизайні взаємодії та навігаційних шляхах. Можна виділити два типи моделей освітнього проєкту:

- модель індивідуального навчання;
- модель навчання у мережі.

Ефективним засобом активізації навчально-пізнавальної діяльності виступає індивідуальне вивчення курсів. Практично у всіх ВНЗ передбачається можливість самостійного засвоєння навчального матеріалу з ряду дисциплін. Якщо студент у силу об'єктивних обставин не може відвідувати заняття, то йому дозволяється вивчати певний курс за певними умовами: відсутність заборгованості з інших дисциплін, згода викладача курсу та складання спеціальної навчальної програми. Студент звільняється від відвідування занять, а викладач розробляє для нього завдання до курсу та критерії оцінки його самостійної роботи [1, 105-112].

Самостійне навчання (self-paced study) дуже поширене в американських ВНЗ. Ця модель відображає незалежне навчання, де взаємодія відбувається в основному з комп'ютером. Зміст курсу забезпечується певним набором Інтернет-джерел, включаючи базу даних, віртуальні бібліотеки та навчальні програми. Дискретні одиниці вивчення розміщені у такій послідовності, що студент може працювати досить легко. Представлений зміст супроводжується навчальною діяльністю, тестами самоперевірки та оцінки.

Взагалі, усі методи навчання ефективні в залежності від того, якої мети намагається досягти викладач. Тому, навіть якщо використовується винятково, скажімо, тільки метод лекції, може бути корисно мати деяке уявлення про те, що може бути досягнуто шляхом бесіди та навпаки.

Висновки... Таким чином, ми можемо констатувати, що в сучасних ВНЗ США існує всього декілька основних підходів чи моделей підготовки менеджерів. Таким моделями є каліфорнійська, оклахомська, чиказька, гарвардська. Решта ВНЗ використовують лише варіативні моделі, що ґрунтуються на зазначених вище. Серед основних технологій та методів процесу підготовки майбутніх менеджерів можна виділити кейс-метод (як основний), лекційний метод, метод дискусій, самостійну навчально-пізнавальну діяльність як педагогічну технологію, інтерактивне навчання та комп'ютерні або мультимедійні навчальні технології.

До перспективних напрямків подальших досліджень ми відносимо створення авторської моделі підготовки майбутніх менеджерів, ґрунтованої на методах і технологіях американської вищої школи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Супрунова Л.Л., Иванова А.В. Дифференцированный подход к обучению в высшей школе США // Педагогика. – 1998. – №8. – С.105-112.
2. Gleitman G., Herring-Smith J.Y. The process of the activation of the education in Universities. – New York: Longmann & Sons, 2007. – 242 p.

3. Salyo H.F., Junior. How to teach future economists // Oklahoma Science and Education Review. – 2002. – N12 (3). – P.32-48.

Анотація

В.Г.Марцінюк

Учебные технологии подготовки будущих менеджеров в вузах США

Данная статья рассматривает основные модели подготовки будущих менеджеров в высших учебных заведениях США. Анализируются основные методы и технологии американской педагогики высшей школы.

Ключевые слова: кейс-метод, метод лекций, самостоятельное обучение, модель обучения.

Summary

V.G.Martsynyuk

Educational Technologies of Preparation of the Future Managers of Higher Educational Institutions of the USA

The article deals with the main models of the future managers education in higher educational institutions of the USA. The main methods and technologies of the American high school pedagogics are analyzed.

Key words: case study, lection study, self-paced study, educational model.

Дата надходження статті

„17” травня 2008 р.

УДК 908 (477) (045)

Л.В.МАФТИН,

кандидат філологічних наук, доцент
(м. Чернівці)

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ПРОБЛЕМИ УКРАЇНОЗНАВСТВА

У статті розглядаються основні проблеми розвитку українознавства на сучасному етапі, аналізуються різноманітні підходи до ключових теоретико-методологічних проблем, наголошується його місце і роль у розбудові національної системи освіти, відродженні національних цінностей.

Ключові слова: українознавство, народознавство, краєзнавство, суспільствознавство, історія, освіта, українська національна школа.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Наукові розвідки останніх десятиліть у царині українознавства засвідчують різноманітність проблематики і певні дискусійні моменти в обґрунтуванні й трактуванні окремих теоретико-методологічних питань.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Філософсько-методологічним засадам українознавства присвячені праці П.Кононенка, Л.Токаря, В.Баранівського, Я.Калакури, В.Крисаченка, Г.Філіпчука; українознавство у розвитку національного шкільництва, вітчизняної педагогічної думки – предмет досліджень Б.Ступарика, В.Майбороди, О.Сухомлинської, Т.Усатенко, Т.Завгородньої, І.Зайченка; аналіз центрів українознавства подано у працях С.Денисюка, В.Сніжка, Я.Радевича-Винницького, О.Таланчук, М.Жулинського; методичні аспекти українознавства як навчальної дисципліни розглядаються М.Стельмаховичем, Р.Скульським, О.Король, А.Богуш, Н.Лисенко, С.Стефанюк, Л.Яресько; аксіологічні виміри українознавства, його місце, роль у вихованні національно свідомої особистості, досліджують О.Вишневський, Ю.Руденко, П.Ігнатенко, П.Поплужний та ін.

Разом з тим, питання систематизації проблематики сучасного українознавства, акцентації окремих методологічних засад, належного термінологічного осмислення залишається актуальним, оскільки дозволяє виокремити основні тенденції та окреслити подальші перспективи його розвитку.

Формулювання цілей статті... Тож метою пропонованої статті ми ставимо проаналізувати сучасні підходи до проблем українознавства як науки і навчальної дисципліни та акцентувати термінологічний дискурс вираження.

Виклад основного матеріалу... Ключовою проблемою українознавства, яка певним чином обумовлює й інші проблеми, є проблема наукового дискурсу, термінології, статусу, власне, правомірності існування самої назви. „Народознавство чи українознавство?”, „Етнографія і українознавство”, „Обережно: українознавство!...”, „Чи потрібне українцям українознавство?” – основні питання багатьох науково-публіцистичних публікацій останніх років. На думку директора Науково-дослідного Інституту українознавства П.Кононенка, – „Українознавство завжди поставало наукою та енергією етики й естетики, любові і добротворчості, боротьби за волю і гармонійності світосприйняття й почуттів та інтелекту, національного й загальнолюдського, а тому й постало синтезом знань всіх граней сутності та